

مقدمه و اهمیت موضوع:

تحقیقات بی شماری نشان داده است که تغذیه با شیر مادر مطلوب ترین تغذیه برای شیرخواران و کودکان است و منافع بسیار زیادی برای کودکان در کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت دارد. شیرمادر نه تنها نیازهای تغذیه ای شیرخوار را برآورده می سازد بلکه به صورت فعال، سیستم ایمنی او را در مقابل عفونت ها فعال می کند. منافع تغذیه با شیرمادر و شیر اهدایی در ارائه تغذیه مناسب و محافظت ایمنی شناختی نوزادان به خوبی شناخته شده است. این مسئله در نوزادان بستری و به خصوص نوزادان نارس از اهمیت بیشتری برخوردار است. انجمن پزشکان کودکان آمریکا توصیه می کند که تمامی نوزادان نارس می بایست با شیرمادرشان تغذیه شوند و اگر شیرمادر خودشان در دسترس نبود و یا منع مصرف داشت باید با شیر اهدا شده سایر مادران که پاستوریزه شده باشد، تغذیه شوند.

در بخش مراقبت ویژه نوزادان، مصرف شیرمادر تحمل تغذیه را بهبود می بخشد و خطر عفونت کاهش می یابد. سازمان جهانی بهداشت شیر اهدایی مادران که پاستوریزه شده باشد را به عنوان بهترین گزینه بعد از شیرمادر خود نوزاد معرفی می کند. فواید ایمنی شناختی و تغذیه ای شیرمادر آن را به گزینه ایده آلی برای هدف کاهش مرگ و میر کودکان در جهان تبدیل کرده است. نوزادان زیادی وجود دارند که از شیرمادر خودشان به دلیل مرگ مادر و یا تاخیر در برقرارشدن شدن شیرمادر محرومند هستند. این عدم دسترسی به شیرمادر، آنها را بیشتر مستعد بیماری و مرگ می کند. فراهم کردن شیر اهدایی مادران برای نوزادان آسیب پذیر در شرایطی که امکان دستیابی به شیرمادر خود نوزاد وجود ندارد نه تنها نجات بخش جان نوزادان است بلکه سبب افزایش آگاهی در مورد ارزش های شیرمادر، در جامعه می شود و استقبال به تغذیه با شیرمادر را در جامعه افزایش می دهد.

تعریف بانک شیرمادر:

بانک شیر مادر یک موسسه بدون سود رسانی مالی است که با هدف تامین شیر اهدایی مادران به صورت پاستوریزه، طی فرایند های: اهدای شیر، غربالگری، ذخیره کردن و توزیع شیر اهدایی بر اساس رهنمود های معتبر فعالیت می کند. در واقع بانک شیر مادر محلی است که به گردآوری، آماده سازی و ذخیره سازی صحیح شیرهای اهدایی مادران می پردازد و شیر اهدایی را جهت ارائه به شیرخوارانی غیر از فرزندان آنها آماده و امن می سازد. امروزه بانک های شیر مادران جزئی از نظام سلامت کشورهایی مثل برزیل، آلمان و کشورهای منطقه اسکاندیناوی است و روش های اهدای شیر مادران می تواند به عنوان یکی از عوامل مؤثر در تقویت مراقبت های بخش NICU و از موارد حمایت از شیرمادر باشد، زیرا آگاهی والدین و پرسنل را نسبت به اهمیت نقش شیرمادر در سلامت نوزادان افزایش می دهد.

اهداف بانک شیر مادر:

هدف کلی:

هدف اصلی از ایجاد بانک های شیرمادر، تهیه و آماده سازی شیرمادر جهت استفاده نوزادان نارس، بیمار و یا نوزادانی است که به هر دلیل از این نعمت گران بهاء محروم هستند. نوزادان نارس حاصل بارداری های پرخطر، نوزادان چند قلو و نوزادان نیازمند مداخلات جراحی اغلب در روز های بعد از تولد (به این علت که اغلب، خود مادر دچار مشکلات طبی و یا بیماری است و امکان فراهم کردن شیر برای فرزند خود را ندارد) بیشترین گروهی هستند که از شیر مادر محروم هستند. لذا وجود شیرمادر اهدایی که پاستوریزه شده باشد این امکان را می دهد تا این نوزادان هرچه زودتر بهبود یابند و با شیرمادرشان تغذیه شوند. (در حال حاضر با توجه به تازه تاسیس بودن بانک شیرمادر دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و کمبود ذخایر شیرمادر، در فاز اول پروژه ، شیر اهدایی به مصرف نوزادان نارس یا بیمار بستری در NICU می رسد.)

اهداف اختصاصی:

- نجات زندگی نوزادان زودرس
- نجات نوزادان متولدشده با وزن پایین
- نجات نوزادان پرخطر بخش مراقبت های ویژه نوزاد یا NICU
- زندگی بخشیدن به نوزادان محروم از شیر مادر خود
- ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر
- افزایش آگاهی در مورد اهمیت تغذیه با شیر مادر
- کمک به خانواده های نوزادان پرخطر
- کاهش بار مالی خانواده و سیستم درمانی
- تشویق به انجام مطالعات بیشتر در مورد شیر مادر و فواید آن

کاهش در میزان و طول مدت تغذیه انحصاری با شیرمادر که امروزه در کشورهای رو به رشد به صورت یک مسئله بهداشتی درآمده است، می تواند منجر به افزایش میزان سوء تغذیه، عفونت و مرگ و میر شیرخواران شود. اطلاعات و دانش کم و باورهای غلط در مورد تغذیه شیرخوار، شاغل بودن مادران و گرایش برخی مادران به تغذیه شیرخوار با شیر خشک یا شروع زودتر از موعد تغذیه تکمیلی و تبلیغات فریبنده در مورد شیر خشک، همگی بخشی از علل کاهش گرایش به شیر مادر و افزایش استفاده از شیر خشک است. این در حالی است که از نظر متخصصان و کارشناسان، برای تغذیه نوزادان زودرس در مواقعی که شیرمادرانشان ناکافی است، شیر اهدایی به صورت پاستوریزه ارجحیت دارد.

محل و مکان مناسب بانک شیر مادر:

وجود بانک‌های شیر در مجاورت بخش‌های مراقبت ویژه نوزادان، تأثیر مهمی در افزایش تغذیه انحصاری با شیر مادر به خصوص در نوزادانی با وزن کم دارد. بنابراین، بهترین محل برای تاسیس بانک‌های شیر مادر دقیقاً در کنار بخش یا حتی داخل بخش مراقبت ویژه نوزادان یا NICU است.

در حال حاضر محل استقرار بانک شیر مادر دانشگاه علوم پزشکی اصفهان به آدرس زیر می باشد:

اصفهان ، بلوار صفه، بیمارستان الزهرا(س) ورودی دوم طبقه ۳

شماره تماس ۰۳۱۳۸۲۲۴۸۲۶

روند فعالیت بانک شیر مادر:

۱. انتخاب اهداکننده سالم به لحاظ جسمی، روانی، اجتماعی و بررسی سوابق پزشکی آنان و تشکیل پرونده اهدا برای مادران داوطلب اهدا شیر مادر
۲. آموزش بهداشت، شیردوشی ایمن و ایجاد حس تعهد به این کار
۳. تحویل بطری های مخصوص ذخیره شیر به مادران اهدا کننده
۴. دریافت شیر از مادران اهدا کننده و انتقال آن به یخچال های مخصوص شیر های ورودی
۵. پاستوریزاسیون شیر
۶. ارسال یک نمونه از شیر به آزمایشگاه برای کشت میکروبی
۷. بعد از اینکه آزمایشگاه شیر را تأیید کرد این شیر با دستور پزشک به نوزادان نیازمند محروم از شیر مادر داده می شود

دریافت کنندگان شیرهای اهدایی:

اکثریت نوزادانی که می توانند از شیرهای بانک شیر مادران بهره مند شوند نوزادان نارس هستند. سایر نوزادانی که اندیکاسیون استفاده از شیرهای اهدایی و آماده شده توسط بانک های شیر را دارند عبارتند:

- نوزادان مبتلا به سوء تغذیه
- سندروم روده کوتاه
- اسهال مقاوم به درمان
- سندروم نفروتیک

- ناهنجاری های مادرزادی
- اختلال رشد
- عدم تحمل فرمولا
- نقص ایمنی کمبود ایمنوگلوبین

مسایل شرعی مرتبط با شیر مادر:

در خصوص رابطه بانک شیر و مساله مهم رضاع و پیامد های آن از دفتر مقام معظم رهبری استفتاء به این شرح صورت گرفته است: امروزه تعداد زیادی از نوزادان زودتر از موعد (نارس) متولد می شوند و تغذیه با شیرانسان برای این گروه از نوزادان حیاتی است. متأسفانه اغلب شیرمادر این نوزادان با تاخیر برای فرزندشان جاری می شود و از طرفی امکان حضوردایه در بیمارستان ها برای تغذیه این نوزادان تقریباً غیر ممکن است ، لذا امروزه در اغلب کشورها برای این نوزادان از قبل شیرمادرانی که شیر را اهدا کرده اند به روش بهداشتی آماده می شود تا به محض تولد به این گروه نوزادان داده شود تا زمانی که امکان شیردهی مادر خودش فراهم شود. این شیرهای اهدایی از چند زن شیرده که سلامتی جسمانی و صحت اخلاقی آنها مورد تایید قرار گرفته، تهیه و سپس پاستوریزه می شود. روش دادن این گونه شیر هم از طریق ریختن در دهان یا از طریق لوله های کوچک قرار داده شده دهانی –معدة است(اهدای کننده شیر در بیمارستان حضور ندارد تا تغذیه زیر پستان صورت گیرد) و یک نوزاد ممکن است در دوره بستری خود از شیر اهدایی چند زن شیرده سالم استفاده کند، خواهشمندم نظر خود را در مورد مصرف این گونه شیر های اهدایی (شیر بانک شده) برای نوزادان اعلام نمایید.

در پاسخ مرقوم فرمودند: "اگر شیر مستقیماً از پستان به دهان کودک منقل نمی شود محرمیت صورت نمی پذیرد."